המצניע פרק עשירי שבת

עין משפט נר מצוה

לא א מי״ר פע״ו מהל׳ שבת הלכה כב ופכ״ו הלכה כג סמג לאוין סה טוש״ע א״ח סי׳ ש״ז ג סמ״ק סעיף כ:
לב ב ג מי״ר פ״ו מהל׳ טומאת צרעת הלכה ח סמג לאוין שמג:
לג ד ה ו ז ח מי״ר פ״ט מהל׳ שבת הלכה ח ט סמג לאוין סה טוש״ע א״ח סי׳ ש״ז סעיף ח:
לד ט מי״ר פ״ב מהל׳ ע״ז הלכה י סמג לאוין ם טוש״ע שם וטוש״ע י״ד סי׳ קמג סעיף ו:
לה י כ מי״ר פ״ט מהל׳ שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש״ע א״ח סי׳ שכ סעיף ג:

רב נסים גאון

גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה. וזה הדבר מיוחד בלאו דלא תסור כמו שפירשו בברכות (דף יט) בפרק מי שמתו. ומשכחת לה עוד בסוף פרק הקומץ (דף לז) במסכת מנחות. התולש סימני טומאה והכוה את המחיה עובר בלא תעשה. עיקר זה הוא מה שהזהיר הכתוב (דברים כד) והשמר בנגע הצרעת. ואמרו רבותינו ז״ל בפירושו שזה הלשון הוא במקום לא תעשה. שכל מקום שכתוב כמותו לא בא לומר אלא שלא תעשה אותו דבר, כמו שאמר (ויקרא יט) אמר ר׳ אבין אמר ר׳ אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה. והזהיר הקב״ה את המצורע שלא יתחדר מה שנראה בבשרו מסימני צרעת, ומי שעובר על כך עובר בלא תעשה. ומיכן אמרה המשנה התולש סימני טומאה והכוה את המחיה עובר בלא תעשה. ומשכחת לה בפיקחי השמר בלא תעשה, כגון זה שיעד לכן, הצרעת זו המכות. ולפיכך דרדרכנו שיחיר לנו המילה בעת שתתראה בערלה צרעת. כמו שאמרו בפרק ר׳ אליעזר אומר אם לא הביא כלי (דף עב) הנו רבנן מילה דוחה את הצרעת כו׳. תנו רבנן יטול ערלתו ואע״פ שיש שם בהרת, ומה אני מקיים השמר בנגע הצרעת בשאר מקומות הרוץ מן המילה כו׳, תל בשר ואע״פ שיש שם בהרת. ובפרק ואלו הן הלוקין (מכות נב) אמרי מתקיף לה ר׳ אבהו ולישמר נמי קוצץ בהרתו, ואזהרתיה השמר בנגע הצרעת.

רבינו חננאל

אף במוציא את המת לקוברו, וטעמיה דר׳ שמעון דהוצאת המת לקוברו מלאכה שאינה צריכה לגופה היא וכל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. ואשכחנן דדבא ס״ל כר׳ שמעון בדא מילתא, ואף סבירא ליה כר׳ נתן בהדיא קמייתא, דתנו ברים פיקלא נוטל אדם את בנו והאבן בידו. ואמרינן עלה אמר רבא הוציא תינוק (חי) וכיס תלוי לו בצוארו חייב. (ולישייב משום תינוק. רבא כר׳ נתן סבירא לא תאמר חי נושא את עצמו). ולישבטל כיס לגבי תינוק, מי לא תנן זאת החי במיטה פטור אף על המטה, שהמטה טפלה לו. מטה לגבי חי מבטל לה כיס לגבי תינוק לא מבטל ליה. הוציא תינוק בת וכיס תלוי לו בצוארו פטור, ולישייב משום תינוק. (רבה) [רבא] כר׳ שמעון סבירא ליה (דאמר) כל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. ומדקדקי רבנן בההיא דקא מפטר המוציא את המת. דהני מילי דהיכא דליית ליה ריחא. דאי אית ליה ריחא נמצאת הוצאתו מלאכה שצריכה לגופה, ותניא בפרק א״ר עקיבא בסופיה, המוציא ריח רע כל שהוא. ואית לה לרא מלתא סייעתא בתלמוד א״י, ומילתא דמוכחא היא. אמר רבה ומודה ר׳ שמעון במורא לחפור בו וס״ת לקרות בו, דמאן דמפיק להו חייב. ודייקינן בה מאי אצטריך רבה לאשמעינן הא מלתא, (ובר פשישא [הוא] דאי אמרת מר לחפור בה וס״ת לקרות בו מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, היכי משכחת לה לר׳ שמעון מלאכה שהיא צריכה לגופה. ומהדרינן מהו דתימא לית ליה לרבי שמעון מלאכה שאינה צריכה לגופה עד האיכא לגופו, כגון מר לעשות לו טם וס״ת לתיקון, קמ״ל רבא דלא צריך האי כולה, אלא מר לחפור בו וס״ת לקרות בו מרא בו ר״ש [נמי]). והוצאת המת דקא סבר בר׳ שמעון, דוקא מקרבן חטאת, אבל מיעבד הכי אסור, דקי״ל כל פטורי שבת פטור אבל אסור לבר מן הגך תלת. ולא שרי לכתחילה אלא היכא דכבורו לאפוקי (מרשות היחיד לכרמלית, או לעילוי מרשות הרבים לכרמלית. אבל לאפוקין מרה״י לרשות הרבים או לעילויה מרשות הרבים לרה״י אבין א״ר אלעא דאמר וקאמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב יוחנן אתיה דמר בריה דרבנא האלקים דעיילת ביה את דדרת ליה. וקא מפרש לא תיבא דכו׳ שמעון אף במוציא את המת לקוברו אמר רבא ומודה ר׳ שמעון במר לחפור בו וספר תורה לקרות בו דחייב פשיטא דאי הא נמי מלאכה שאינה צריכה לגופה היא אלא מלאכה שצריכה לגופה לרבי שמעון היכי משכחת לה מהו דתימא עד דאיכא לגופו ולגופה כגון מר לעשות לו טם ולחפור ספר תורה להגיה ולקרות בו קא משמע לן אההוא שכבא דהוה בדרוקרא שרא רב נחמן בר יצחק לאפוקיה לכרמלית א״ל רבי יוחנן אחוה דמר בריה דרבנא לרב נחמן בר יצחק כמאן כר״ש אימר דפטר ר״ש מחיוב חטאת איסורא דרבנן מיהא איכא א״ל האלהים דעיילת ביה את ואפילו לר׳ יהודה (שרי) דמי קאמינא לרה״ר לכרמלית קאמינא גדול בכבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה תתן התם התולש סימני טומאה והכוה המחיה עובר בלא תעשה איתמר אחת משתים חייב אחת משלש רב נחמן אמר חייב רב ששת אמר פטור רב נחמן אמר חייב אהני מעשיו דאי משתקלא חדא אחריתי אזלה לה טומאה רב ששת אמר פטור השתא מיהת הא איתא לטומאה אמר רב ששת מנא אמינא לה דתנן וכן כזית מן המת וכזית מן הנבילה חייב הא חצי זית פטור והתניא חצי זית חייב מאי לאו הא דתניא חייב דאפיק חצי זית מכזית והא דתנן פטור דאפיק חצי זית מכזית ומחצה ורב נחמן אידי ואידי חייב והא דתנן פטור דאפיק חצי זית ממת גדול: מתני׳ הגוטל צפרניו זו בזו או בשיניו וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו וכן הגודלת וכן הכוחלת וכן הפוקסת רבי אליעזר מחייב וחכמים אוסרין משום שבות: גמ׳ אמר ר״א המחלוקת ביד אבל בכלי (א) חייב פשיטא זו בזו תנן מהו דתימא רבנן בכלי נמי פטרי והא דקתני זו בזו להודיעך כחו דר׳ אליעזר קא משמע לן ואמר רבי אלעזר המחלוקת לעצמו אבל לחבירו דברי הכל פטור פשיטא צפרניו תנן מהו דתימא רבי אליעזר לחבירו נמי מחייב והא דקתני צפרניו להודיעך כחן דרבנן קמ״ל: וכן שערו כו׳: תנא הגוטל מלא פי הזוג חייב וכמה מלא פי הזוג אמר רב יהודה שתים ולקרחה שתים אימא וכן לקרחה שתים תניא נמי הכי הגוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג שתים רבי אליעזר אומר אחת חומרים חכמים לר״א במלקט לבנות מתוך שחורות שאפילו אחת חייב ודבר זה אף בחול אסור משום שנאמר לא ילבש גבר שמלת אשה תניא ר״ש בן אלעזר אומר צפורן שפירש רובה וציצין שפרש רובן ביד מותר בכלי חייב חטאת מי איכא מידי דבכלי חייב חטאת וביד מותר לכתחלה הכי קאמר פירשו רובן ביד מותר בכלי פטור אבל אסור לא פירשו רובן ביד פטור אבל אסור בכלי חייב חטאת אמר רב יהודה הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן והוא שפרשו כלפי מעלה ומצערות אותו: וכן הגודלת כו׳: גודלת כוחלת ופוקסת משום מאי מחייבא אמר רבי אבין א״ר יוסי בר׳ חנינא גודלת משום אורגת כוחלת משום כותבת פוקסת משום טווה אמרו רבנן קמיה דרבי אבהו וכי דרך אריגה בכך וכי דרך כתיבה בכך וכי דרך טויה בכך אלא א״ר אבהו לדידי מפרשא לי מיניה דר׳ יוסי בר׳ חנינא כוחלת

צד:

אף במוציא את המת לקוברו אמר רבא ומודה ר׳ שמעון במר לחפור בו וספר תורה לקרות בו דחייב פשיטא דאי הא נמי מלאכה שאינה צריכה לגופה היא אלא מלאכה שצריכה לגופה לרבי שמעון היכי משכחת לה מהו דתימא עד דאיכא לגופו ולגופה כגון מר לעשות לו טם ולחפור ספר תורה להגיה ולקרות בו קא משמע לן אההוא שכבא דהוה בדרוקרא שרא רב נחמן בר יצחק לאפוקיה לכרמלית א״ל רבי יוחנן אחוה דמר בריה דרבנא לרב נחמן בר יצחק כמאן כר״ש אימר דפטר ר״ש מחיוב חטאת איסורא דרבנן מיהא איכא א״ל האלהים דעיילת ביה את ואפילו לר׳ יהודה (שרי) דמי קאמינא לרה״ר לכרמלית קאמינא גדול בכבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה תתן התם התולש סימני טומאה והכוה המחיה עובר בלא תעשה איתמר אחת משתים חייב אחת משלש רב נחמן אמר חייב רב ששת אמר פטור רב נחמן אמר חייב אהני מעשיו דאי משתקלא חדא אחריתי אזלה לה טומאה רב ששת אמר פטור השתא מיהת הא איתא לטומאה אמר רב ששת מנא אמינא לה דתנן וכן כזית מן המת וכזית מן הנבילה חייב הא חצי זית פטור והתניא חצי זית חייב מאי לאו הא דתניא חייב דאפיק חצי זית מכזית והא דתנן פטור דאפיק חצי זית מכזית ומחצה ורב נחמן אידי ואידי חייב והא דתנן פטור דאפיק חצי זית ממת גדול: מתני׳ הגוטל צפרניו זו בזו או בשיניו וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו וכן הגודלת וכן הכוחלת וכן הפוקסת רבי אליעזר מחייב וחכמים אוסרין משום שבות: גמ׳ אמר ר״א המחלוקת ביד אבל בכלי (א) חייב פשיטא זו בזו תנן מהו דתימא רבנן בכלי נמי פטרי והא דקתני זו בזו להודיעך כחו דר׳ אליעזר קא משמע לן ואמר רבי אלעזר המחלוקת לעצמו אבל לחבירו דברי הכל פטור פשיטא צפרניו תנן מהו דתימא רבי אליעזר לחבירו נמי מחייב והא דקתני צפרניו להודיעך כחן דרבנן קמ״ל: וכן שערו כו׳: תנא הגוטל מלא פי הזוג חייב וכמה מלא פי הזוג אמר רב יהודה שתים ולקרחה שתים אימא וכן לקרחה שתים תניא נמי הכי הגוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג שתים רבי אליעזר אומר אחת חומרים חכמים לר״א במלקט לבנות מתוך שחורות שאפילו אחת חייב ודבר זה אף בחול אסור משום שנאמר לא ילבש גבר שמלת אשה תניא ר״ש בן אלעזר אומר צפורן שפירש רובה וציצין שפרש רובן ביד מותר בכלי חייב חטאת מי איכא מידי דבכלי חייב חטאת וביד מותר לכתחלה הכי קאמר פירשו רובן ביד מותר בכלי פטור אבל אסור לא פירשו רובן ביד פטור אבל אסור בכלי חייב חטאת אמר רב יהודה הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן והוא שפרשו כלפי מעלה ומצערות אותו: וכן הגודלת כו׳: גודלת כוחלת ופוקסת משום מאי מחייבא אמר רבי אבין א״ר יוסי בר׳ חנינא גודלת משום אורגת כוחלת משום כותבת פוקסת משום טווה אמרו רבנן קמיה דרבי אבהו וכי דרך אריגה בכך וכי דרך כתיבה בכך וכי דרך טויה בכך אלא א״ר אבהו לדידי מפרשא לי מיניה דר׳ יוסי בר׳ חנינא

כולם המולך קולמוס סביב האות: טווה. שמתקנת שערה בין אצבעותיה ופוסטתו כשהוא נכרך. ולגשון השני (ד) עושה מאותו כלך כמין חוט: לעצמה

אמר רב רבי שמעון היא דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. וכן אמר שמואל כל פטורי שבת פטור אבל אסור בר מהני חלת דפטור ומותר, והרא מיירייהו הצד נחש בשבת. וממאי דפטור מותר הוא, דתנן דעל עקרב שלא תשוך. ש״מ כי פליגי במתניתין במלאכה שאינה צריכה לגופה פליגי. וקשיא לן אי הכי קשיא דשמואל אדשמואל, (ד)והא אמר דפטור ומותר, וטעמיה מכופין קערה על גבי הנר, אלמא שמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה כר״ש ס״ל, והא קיי״ל דשמואל במלאכה שאינה צריכה לגופה כר׳ יהודה ס״ל, דתנן המיתם שפיגהו לא יתן לתוכה צונן וכו׳. וכבר פירשנוה בפרק כירה דשמואל כר׳ יהודה ס״ל, היכא דאית ביה היזק לרבים כגון נחלת של מחכת וכגון עקרב שלא תישוך, כגון הני בלחוד פליג שמואל על ר׳ יהודה, אבל במלאכה שאינה צריכה לגופה שמואל כרבי יהודה ס״ל. תנן התם בפ״ו דנגעים התולש סימני טומאה והכוה את המחיה עובר בלא תעשה, פי׳ שיער לבן שהפך בשאת והכיה את המחיה לתעבירו עיבר בלא תעשה. עיקרה השמר בנגע הצרעת אלמא אל תעבירהו כיד, וכתיב אבין א״ר אלעא דאמר כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא בל״ת. איתמר אם תלש נימא אחת של שיער לבן שהפך בבהרת משני נימין דברי הכל

מסורת הש״ס

(א) ערוכין מח: מנחות ג:) לעיל פח: כרתות יט: מנחות לז:. (ב) נגעים פ״ז מ״ד, (ג) מכות כ: ע״ש, (ד) ל״ל מי הוא כסבת חייב. (ה) (תוספתא פ״ב ע״ש, (ו) (מכ), (ז) (דברים יח), (ח) (מרביע פרשה ח), (ט) עיין לעיל פד: רס״ד ד״ה ולא תיפקים, (י) (מסנה לעילו, (כ) (עיי תוס׳ מנחות יח. ד״ה תלמיכו), (ל) (עי״ע תוס׳ מכות ד. ד״ה דיקוקים וע״ תוס׳ מו״ק ט. ד״ה ופוקקים מנאלר הינכו).

תורה אור השלם

(ו) לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה כי תועבת יי אלהיך כל עשה אלה: דברים כב ה

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ אבל בכלי ד״ה חייב: (ב) הגב׳ ד״ה כו׳ יכי דרך יכו׳. בפ׳ מה תשא נ״ע ע״ל נז ע״ל נגי מיכי מלגלגת ועי׳ עוד כלף מד רים ע״ל אלל ותולה בלוגר מתי׳:

גליון הש״ס

גמ׳ ש״א ר״נ כי יצחק דאפיקוה לברטיית. עי׳ פוסק לי ע״ב תו״ה בשמת: שם אחת משלש. עי׳ תו״ה ס׳ מת:

מוסף רש״י

גדול כבוד הבריות שדוחה את לא״ת שבתורה. דכתיב (דברים כב) לא תוכל להתעלם, וכתיב והתעלמת, פעמים שאתה מתעלם, כגון זקן וחליט לפי כבודו (מגילה ב; וביאור לעיל פא.). אבל בכלי חייב. מזלו רבנן דחייב מטמא, דתחבינן ליה תולה בנטו מת המלמד, שהוא תוחך מן המחוכר לנעלי חיים (עדויות פא.). מלא פי הזוג. חיון של מספרים (מנחות כ:), אימא רבן לקרחה שתים. ולפריסי אחת (שם). במלקט לבנות. שערות לבנות, מתוך שחורות. דכיון דאחזם מקפיד על שער לבן אמר שבין שערות שחורות, מי שלא יראה זקן, אתחיין דבשהוא מלקט אותו מבין בשחורות מלאכה חשובה היא לו וחייב משום נוח, כיון דחייב לגוזה מ״, שחורות מתוך שוף פרק הקומץ. אף בחול אסור. שתמלאה עלמו כני אמה (שם).

רבינו חננאל (המשך)

קא אמינא ולאו כר׳ יהודה, אלא אפילו לר׳ יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה, הכא לכרמלית קאמינא דליית ביה חיובא, אע״ג דאיכא בשאר מילי איסורא (דרבנן) מדרה״ר או מדרה״ר לכרמלית, הכא שאני במקום כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה. והאי ל״ת לאו דלא תסיר כדמפורש במנחות סוף פרק הקומץ. פלוגתא דר״ש ור׳ יהודה בהדיא לא אשכחן היכא פליגו, אלא מהדיוקיו (במחברין) (דתמניתין) דאמרינן הקורע בחמתו יעל כתי וכל המקלקלין פטור. שניית מתו. חמתו אחמתו נמי לא קשיא, חמתו אחמתו דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה, הא ר׳ שמעון דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה. ותוב הא דתנן דעל עקרב שלא תישוך כו׳. ואמרינן איכא דפתני לה אדא הצד נחש בשבת ומתעסק שלא ישכנו פטור ואם לרפואה חייב. מאן תנא אמר רב יהודה

(ה) עי׳ תוס׳ לעיל דף נ׳ ע״ת ד״ה הלד סהכילו קוסות וי כסס הכ״ב ועי״ש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com